

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 แนวความคิดและหลักการเกี่ยวกับประชากรศึกษา	1
แนวความคิดและหลักการของประชากรศึกษา	1
ความหมายและจุดมุ่งหมายของประชากรศึกษา	5
ลักษณะเนื้อหาของประชากรศึกษา	7
ประวัติความเป็นมาของประชากรศึกษา	14
บทที่ 2 ภาวะประชากรและการเปลี่ยนแปลงภาวะประชากร	17
ขอบเขตและความหมายของประชากรศาสตร์และสาขาศึกษาประชากร	
ทฤษฎีทางประชากร	17
1. ทฤษฎีขนาดประชากรที่เหมาะสม	19
2. ทฤษฎีการเพิ่มประชากรของมัลธัส	20
3. ทฤษฎีการเพิ่มประชากรเชิงคณิตศาสตร์	21
4. ทฤษฎีการเพิ่มประชากรเชิงชีววิทยา	23
5. ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางประชากร	24
ข้อมูลและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลประชากร	26
1. การสัมภาษณ์	27
2. การจดทะเบียน	30
3. การสำรวจกลุ่มตัวอย่าง	31
องค์ประกอบประชากร	32
1. องค์ประกอบด้านเพศ	33
2. องค์ประกอบด้านอายุ	33
3. องค์ประกอบด้านการสมรส	34
4. องค์ประกอบด้านที่อยู่อาศัย	35
5. องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ	35
6. องค์ประกอบด้านการศึกษา	38

	หน้า
ขนาด การกระจายและความหนาแน่นของประชากร	40
1. ขนาดของประชากร	40
1.1 ขนาดประชากรของประเทศไทย	40
1.2 ขนาดของประชากรบางประเทศในทวีปเอเชีย	42
1.3 ขนาดประชากรของโลก	43
2. การกระจายและความหนาแน่นของประชากร	45
2.1 การกระจายและความหนาแน่นของประชากรไทย	45
2.2 การกระจายและความหนาแน่นของประชากรโลก	46
การเปลี่ยนแปลงภาวะประชากร	46
1. การเปลี่ยนแปลงภาวะประชากรของประเทศไทย	47
2. การเปลี่ยนแปลงภาวะประชากรของโลก	51
บทที่ 3 มาตรการวัดปรากฏการณ์ทางประชากร	57
โครงสร้างประชากร	57
1. ตารางกระจายประชากร	57
2. พีรามิดประชากร	58
3. อายุมัธยฐาน	58
4. อัตราส่วนเพศ	62
5. อัตราส่วนผู้เป็นภาระ	63
การเปลี่ยนแปลงทางประชากร	63
การวัดภาวะเจริญพันธุ์	66
1. อัตราเกิด	66
2. อัตราเจริญพันธุ์ทั่วไป	66
3. อัตราเจริญพันธุ์เชิงสมรส	67
4. อัตราเกิดเฉพาะอายุ	67
5. อัตราส่วนเด็กต่อสตรี	68
6. อัตราเจริญพันธุ์รวบยอด	68
7. อัตราเกิดทดแทนรวม	68
8. อัตราเกิดทดแทนสุทธิ	69

	หน้า
การวัดภาวะการตาย	69
1. อัตราตาย	69
2. อัตราตายเฉพาะอายุ	70
3. อัตราตายของทารก	70
4. อัตราตายของเด็กก่อน	70
5. อัตราตายของมารดา	71
6. อายุขัยโดยเฉลี่ย	71
การวัดการย้ายถิ่น	74
1. อัตราการย้ายถิ่นเข้า	74
2. อัตราการย้ายถิ่นออก	74
3. อัตราการย้ายถิ่นรวม	74
4. อัตราการย้ายถิ่นสุทธิ	75
บทที่ 4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงภาวะประชากร	76
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิด	76
1. อายุแรกสมรส	76
2. ระยะเวลาของการสมรส	77
3. การเข้าร่วมแรงงานของสตรี	77
4. ความเพียงพอของรายได้	78
5. การศึกษา	78
6. ที่อยู่อาศัยในเมืองและชนบท	79
7. ค่านิยมเรื่องขนาดครอบครัว	80
8. ชนบทธรรมนิยมประเพณีและความเชื่อทางศาสนา	81
9. นโยบายทางประชากรของรัฐ	81
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตาย	81
1. โรคระบาด	81
2. ภัยธรรมชาติ	82
3. สงคราม	82

	หน้า
4. ภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม	82
5. ความเจริญก้าวหน้าทางการแพทย์และสาธารณสุข	82
6. ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี	83
7. อุบัติเหตุและอาชญากรรม	83
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะการย้ายถิ่น	84
1. ปัจจัยทางประชากร	84
2. ปัจจัยทางภูมิศาสตร์และเศรษฐกิจ	84
3. ปัจจัยทางสังคม	85
4. ปัจจัยทางการเมือง	85
บทที่ 5 ผลกระทบที่สืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงภาวะประชากร	87
ทำไมการเพิ่มประชากรจึงมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต	88
ระดับผลกระทบที่สืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงภาวะประชากร	89
1. ระดับส่วนบุคคล	89
2. ระดับส่วนรวม	89
ประเภทของผลกระทบที่สืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงภาวะประชากร	90
1. ผลกระทบต่อเศรษฐกิจและกำลังแรงงาน	90
1.1 การเพิ่มภาระในการอบรมเลี้ยงดู	91
1.2 ปัญหา กำลังแรงงาน	92
1.3 ปัญหาการผลิตทางเกษตร	95
1.4 ปัญหาการออมทรัพย์และการลงทุน	95
2. ผลกระทบต่อการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ	96
2.1 ที่ดิน	96
2.2 ป่าไม้	97
2.3 น้ำ	97
2.4 ทรัพยากรธรรมชาติหรือแร่ธาตุ	98
3. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและนิเวศวิทยา	98

	หน้า
4. ผลกระทบต่อการแพทย์และสาธารณสุข	100
4.1 ปัญหาการขาดสารอาหาร	100
4.2 ปัญหาสุขภาพสิ่งแวดล้อม	100
4.3 ปัญหาการอนามัยเด็กและอนามัยโรงเรียน	101
4.4 ปัญหาการอนามัยแม่	102
4.5 ปัญหาด้านสุขภาพจิต	102
4.6 ปัญหาขาดแคลนบุคลากร	103
4.7 ปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์และเครื่องใช้ ในการให้บริการ	103
5. ผลกระทบต่อการศึกษา	103
5.1 ระดับอนุบาล	104
5.2 ระดับประถมศึกษา	104
5.3 ระดับมัธยมศึกษา	104
5.4 ระดับอุดมศึกษา	105
5.5 การศึกษานอกระบบ	105
6. ผลกระทบต่อสังคม	105
6.1 ปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัย	106
6.2 ปัญหาอาชญากรรม	106
6.3 ปัญหาการบริการสาธารณสุขไปโลก	107
6.4 ปัญหาศีลธรรม	107
6.5 ความไม่เป็นระเบียบในสังคม	107
7. ผลกระทบต่อด้านอื่น	107
7.1 ผลกระทบที่เนื่องจากการขยายเมือง	108
7.2 ผลกระทบต่อการเมืองและการปกครอง	108
บทที่ 6 การป้องกันและแก้ไขภาวะประชากรที่ไม่พึงปรารถนา	109
การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมกับการควบคุมการเพิ่มประชากร	109
1. การพัฒนาทางการศึกษา	111
2. การพัฒนาทางสุขภาพอนามัย	112

	หน้า
3. การพัฒนาและขยายเมืองใหญ่	112
4. โอกาสย้ายที่ทำงานและเปลี่ยนงาน	112
5. การพัฒนารายได้ให้สูงขึ้น	113
6. การมีงานอาชีพทำ	113
7. การขยายโอกาสพัฒนาตนเอง	114
8. การเปลี่ยนแปลงทางด้านสถาบันทางสังคม	114
นโยบายประชากรแห่งชาติ	114
1. นโยบายเกี่ยวกับการย้ายถิ่น	115
1.1 นโยบายการย้ายถิ่นภายในประเทศ	115
1.2 นโยบายการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ	115
2. นโยบายเกี่ยวกับภาวะการเจริญพันธุ์	117
2.1 นโยบายส่งเสริมภาวะเจริญพันธุ์	117
2.2 นโยบายควบคุมภาวะเจริญพันธุ์	117
ตัวอย่างนโยบายประชากรแห่งชาติของบางประเทศ	118
นโยบายประชากรของประเทศไทย	120
1. นโยบายเร่งเพิ่มประชากร	120
2. นโยบายชะลอการเพิ่มประชากร	122
นโยบาย เป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานด้านประชากรตาม แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5	125
1. แนวนโยบาย	125
2. เป้าหมายของแผนประชากร	125
2.1 การลดอัตราเพิ่มประชากร	126
2.2 การพัฒนาการกระจายประชากรและการตั้งถิ่นฐาน	126
2.3 การพัฒนาคุณภาพของประชากร	126
3. แนวทาง มาตรการและวิธีการดำเนินการ	126
นโยบาย เป้าหมายและการดำเนินการทางประชากรศึกษาตาม แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 5	128
1. นโยบายและเป้าหมาย	128
2. แนวทาง มาตรการและวิธีดำเนินการ	128

	หน้า
บทที่ 7 ประชากรศึกษากับการปรับปรุงคุณภาพชีวิต	132
ความหมายของคุณภาพชีวิต	132
องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต	134
บทบาทของประชากรศึกษาในการปรับปรุงคุณภาพชีวิต	136
1. การเลือกคู่วาง	136
2. อายุการสมรส	136
3. อายุของมารดาเมื่อคลอดบุตรคนแรก	137
4. ระยะห่างของการมีบุตรแต่ละคน	137
5. ขนาดครอบครัวที่เหมาะสม	138
บทที่ 8 เทคนิควิธีการสอนประชากรศึกษา	139
การสอนแบบการให้สำรวจชุมชน	140
การสอนแบบบทเรียนปลายเปิด	141
การสอนแบบสืบสวนสอบสวน	143
การสอนแบบแก้ปัญหา	143
การสอนแบบอภิปรายกลุ่ม	143
การสอนแบบการเล่นเกม	144
การสอนแบบการแสดงบทบาท	147
การสอนแบบการจำลองสถานการณ์	149
การสอนแบบการเล่านิทาน	150
การสอนแบบการใช้บทเพลง	150
การสอนแบบการใช้บทเรียนสำเร็จรูป	152
การสอนแบบการใช้ศูนย์การเรียนรู้	155
บทที่ 9 การประเมินกิจกรรมทางประชากรศึกษา	157
ลักษณะของการประเมินกิจกรรมทางประชากรศึกษา	157
การประเมินสถานการณ์	158
การประเมินสิ่งที่ใช้ดำเนินการ	158
การประเมินวิธีดำเนินการ	158
การประเมินผลลัพธ์	161

	หน้า
บทที่ 10 ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว	164
ความหมายและจุดมุ่งหมายของการวางแผนครอบครัว	164
ประวัติการวางแผนครอบครัวในประเทศไทย	164
การคุมกำเนิด	166
1. การคุมกำเนิดแบบถาวร	166
2. การคุมกำเนิดแบบชั่วคราว	167
2.1 ยาเม็ดคุมกำเนิด	167
2.2 ยาฉีดคุมกำเนิด	167
2.3 ห่วงอนามัย	168
2.4 ถุงยางอนามัย	168
2.5 การนับระยะปลอดภัย	168
ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว	169
คำสอนของศาสนากับการคุมกำเนิด	172
บทที่ 11 ความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษา	175
เพศศึกษาคืออะไร	175
สรีรวิทยาของระบบสืบพันธุ์	177
1. ระบบสืบพันธุ์เพศชาย	177
1.1 ส่วนประกอบของอวัยวะสืบพันธุ์เพศชาย	177
1.2 ลักษณะและหน้าที่ของอวัยวะสืบพันธุ์เพศชาย	177
1.3 การสร้างเซลล์สืบพันธุ์ชาย	179
2. ระบบสืบพันธุ์เพศหญิง	180
2.1 ส่วนประกอบของอวัยวะเพศหญิง	180
2.2 ลักษณะและหน้าที่ของอวัยวะสืบพันธุ์เพศหญิง	181
2.3 การสร้างเซลล์สืบพันธุ์เพศหญิง	184
การมีประจำเดือนหรือระดู	184
การเกิดชีวิตใหม่	185
การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการของมนุษย์	188
บรรณานุกรม	192
ภาคผนวก	195